

Regeringskansliet
Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.registrator@regeringskansliet.se
Kopia till
siri.saeed@regeringskansliet.se,
SOU 2025:22

Förbättrad konkurrens i offentlig och privat verksamhet
SOU 2025:22, KN2025/00748 och KN2025/00567

Inledning

Utredningen har haft i uppdrag att se över effektiviteten av befintliga konkurrensregler. Uppdraget har delats in i tre delar där det har utretts om ett nytt, bredare konkurrensverktyg för Konkurrensverket bör införas i svensk rätt, om det bör införas en informationsplikt för företagskoncentrationer som i dag inte omfattas av anmälningsplikt och om reglerna om konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet kan effektiviseras.

Yttrande

Förvaltningsrätten har, utifrån de utgångspunkter som domstolen har att beakta, inget att erinra mot det som läggs fram i förslaget i de delar som avser införandet av ett nytt konkurrensverktyg eller informationsplikt för vissa företagskoncentrationer. Vad gäller förslaget om införandet av en ny lag om offentlig säljverksamhet har förvaltningsrätten inget att erinra mot förslaget i sak. Det finns dock vissa processuella frågor som bör övervägas närmare.

Mål enligt den föreslagna lagen om offentlig säljverksamhet ska prövas i allmän förvaltningsdomstol. Ingen särskild förvaltningsrätt har utsetts till behörig domstol att pröva mål enligt lagen. Enligt huvudregeln i 14 § andra stycket lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar, LAFD, ska beslut enligt den föreslagna lagen därför överklagas till den förvaltningsrätt inom vars domkrets ärendet först prövats. Eftersom Konkurrensverket ligger i Stockholm innebär

det att Förvaltningsrätten i Stockholm som exklusivt forum är behörig domstol för att pröva dessa överklaganden. Trots detta har Förvaltningsrätten i Stockholm inte utsetts till remissinstans. Utredningen har vidare bedömt att kostnaderna för de nya måltyperna i förvaltningsrätt kan täckas av befintliga anslag. Mot bakgrund av att det rör sig om en för domstolsslaget helt ny måltyp där dessutom komplicerade konkurrensrättsliga frågor kan aktualiseras och att Förvaltningsrätten i Stockholm är exklusivt forum efterfrågar förvaltningsrätten en närmare analys av konsekvenserna. En eventuell ökad belastning med anledning av måltillströmning bör dessutom följas upp.

6.6.7.

Konkurrensverket ska enligt den föreslagna lagen få fatta beslut om att förelägga en offentlig aktör, ett företag eller någon annan att tillhandahålla uppgifter, handlingar eller annat. Den som ett föreläggande riktas mot är inte skyldig att tillhandahålla en skriftlig handling som kan antas innehålla sådana uppgifter som en advokat eller en advokats biträde inte får höras som vittne om och innehas av advokaten eller biträdet eller av den som tystnadsplikten gäller till förmån för. Om Konkurrensverket anser att en viss handling bör omfattas av en undersökning och den som åtgärden avser åberopar att handlingen är skyddad enligt advokatsekretess, ska handlingen omedelbart förseglas och skyndsamt överlämnas till allmän förvaltningsdomstol av Konkurrensverket. Domstolen ska utan dröjsmål pröva om handlingen ska omfattas av Konkurrensverkets undersökning.

Motsvarande bestämmelser finns i 5 kap. 1 och 11 §§ Konkurrenslagen (2008:579). Skillnaden är att Patent- och marknadsdomstolen uttryckligen pekas ut som forum enligt de bestämmelserna. I denna del kan förvaltningsrätten konstatera att den allmänna forumregeln i 14 § LAFD förutsätter att det finns ett överklagat beslut. Eftersom den föreslagna ordningen inte innebär att Konkurrensverket fattar ett överklagbart beslut om att handlingen ska lämnas ut, utan att handlingen ska förseglas och överlämnas till allmän förvaltningsrätt för prövning, behöver den föreslagna lagen innehålla en uttrycklig forumregel. Sådana forumregler återfinns i andra ärenden i förvaltningsdomstol som inte anhängiggörs genom överklagande, exempelvis i 9 kap. 3 § Socialtjänstlagen (2001:453), 20 kap. 5 § Lag (2016:1145) om offentlig upphandling och 46 kap. 19 § Skatteförfarandelag (2011:1244). Enligt förvaltningsrätten bör en särskild forumregel därför införas i denna paragraf i den föreslagna lagen.

6.6.14.

I utredningen har frågan om domstolsslag för prövningen av mål enligt den föreslagna lagen om offentlig säljverksamhet övervägts.

För prövning i Patent- och marknadsdomstolarna talar att mål enligt lagen aktualiserar konkurrensrättsliga frågor där patent- och marknadsdomstolarna har särskild kompetens. Patent- och marknadsdomstolarna har också erfarenheter av att ha handlagt mål enligt den tidigare konfliktlösningsregeln i Konkurrenslagen och många av de processuella reglerna i det nya förslaget är i stort modellerade efter konkurrenslagens regler. I ärenden som varit föremål för prövning enligt konfliktlösningsregeln har inte heller frågor om kommunal kompetens varit avgörande.

Utredningen bedömer dock att prövningar enligt den föreslagna lagen i stor omfattning kommer att beröra avvägningar mellan det kommunala självstyret, allmännyttan för kommunmedlemmar och var på en glidande skala som säljverksamheter befinner sig i förhållande till kommunal kompetens. Det kommunala självstyret kommer behöva beaktas i bedömningarna av en potentiellt konkurrensskadlig verksamhet. Med lagen om offentlig säljverksamhet blir verksamhet som antingen ligger utanför den kommunala kompetensen, eller i gränszonen mellan vad som är kompetensenligt och vad som inte är det, föremål för en prövning i domstol. Med hänsyn till förvaltningsdomstolarnas expertis inom laglighetsprövningar görs sådana övervägningar lämpligast i allmän förvaltningsdomstol. Sammantaget anser man att skälen för prövning i förvaltningsdomstol väger tyngre än dem för prövning i Patent- och marknadsdomstol. Särskilda ledamöter behöver dock inte ingå i rätten vid prövningar enligt lagen.

Förvaltningsrätten vill föra fram att det är högst osäkert att i förväg bedöma hur stor del av prövningen som kommer bestå av konkurrensrättsliga överväganden om verksamheters eventuella otillbörlighet, och hur stor del som kommer bestå av att bedöma försvarligheten av sådana verksamheter ur allmän synpunkt. Det är med hänsyn till den föreslagna ordningen i vart fall ofrånkomligt att frågor där det saknas expertis och erfarenhet kommer behöva prövas i något av domstolsslagen. I likhet med utredningen kan dock förvaltningsrätten konstatera att syftet med att införa Patent- och marknadsdomstolarna var att samla konkurrensrättsliga mål inom en

domstolsordning. Därtill har Patent- och marknadsdomstolarna lång erfarenhet av mål om konfliktslösningsregeln i Konkurrenslagen. Sammantaget är det förvaltningsrättens uppfattning att det inte finns tillräckligt starkt vägande skäl för att flytta prövningen enligt den nya lagen till de allmänna förvaltningsdomstolarna.

Detta yttrande har beslutats av lagmannen Anna Maria Åslund Nilsson efter beredning av förvaltningsrättsfiskalen Isak Härdin.

Anna Maria Åslund Nilsson